

ภาพรวมตลาดข้าวในอาเซียน

อาเซียนถือเป็นเมืองหลวงสินค้าข้าวแห่งหนึ่งของโลก โดยประชากรในอาเซียนรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก และข้าวถือเป็นพืชที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดในอาเซียนมีผลผลิตรวมกว่า ๑๒๐ ล้านตันข้าวสาร ใช้บริโภคภายในภูมิภาคประมาณ ๑๐๕ ล้านตันข้าวสารและมีผลผลิตส่วนเกินประมาณ ๑๕ ล้านตันข้าวสาร โดยมีการค้าข้าวภายในอาเซียนประมาณ ๔ - ๕ ล้านตัน สำหรับผลผลิตส่วนที่เหลือมีการส่งออกไปจำหน่ายนอกภูมิภาค ปัจจุบันสถานการณ์ตลาดข้าวในอาเซียนมีการแข่งขันที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยประเทศในกลุ่มอาเซียนหลายประเทศมีศักยภาพในการผลิตข้าวเพื่อบริโภคภายในประเทศ และส่งออกในอันดับต้นๆ ของโลก ในขณะที่หลายประเทศสามารถปลูกข้าวได้ปริมาณมาก แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้จำเป็นต้องนำเข้าข้าวเพิ่มเติม โดยสามารถแบ่งกลุ่มจากประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกข้าวในอาเซียนออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

<ul style="list-style-type: none"> • ไทย • เวียดนาม • เมียนมา • กัมพูชา • สปป.ลาว <p>ผลิตข้าวได้มาก และส่งออก</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • สิงคโปร์ • บรูไน <p>ผลิตได้น้อย ต้องนำเข้า</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • ฟิลิปปินส์ • อินโดนีเซีย • มาเลเซีย <p>ผลผลิตไม่เพียงพอ ต่อความต้องการบริโภค</p>
---	--	---

สำหรับตลาดข้าวไทยในภูมิภาคอาเซียน สามารถแบ่งประเทศต่างๆ ออกเป็นกลุ่มตลาดเป้าหมายและประเทศคู่แข่งสำคัญได้ ดังนี้

กลุ่มประเทศลูกค้าเป้าหมาย	กลุ่มประเทศคู่แข่ง
- สิงคโปร์	- เวียดนาม
- มาเลเซีย	- กัมพูชา
- อินโดนีเซีย	- ลาว
- ฟิลิปปินส์	- เมียนมา

๑. ภาพรวมสถานการณ์

๑.๑ ภาพรวมสถานการณ์ผลผลิตอาเซียน

หน่วย: ล้านตันข้าวสาร

	๒๕๖๐/๖๑	๒๕๖๑/๖๒	๒๕๖๒/๖๓	๒๕๖๓/๖๔	▲ % ๖๒/๖๓ ๖๓/๖๔
ผลผลิต	๑๒๐.๐๔	๑๑๖.๐๖	๑๑๒.๙๕	๑๑๔.๖๔	๑.๔๙
สต็อก	๑๓.๕๙	๑๔.๘๙	๑๔.๖๗	๑๔.๓๑	-๒.๔๕

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐฯ (USDA) ณ เดือนธันวาคม ๒๕๖๓

• ในช่วงปี ๒๕๖๐/๖๑ – ๒๕๖๒/๖๓ อาเซียนมีผลผลิตข้าวเฉลี่ยปีละ ๑๑๖.๓๕ ล้านตันข้าวสาร สำหรับการปีการผลิต ๒๕๖๓/๖๔ คาดว่าอาเซียนจะมีผลผลิตข้าวรวม ๑๑๔.๖๔ ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีการผลิตก่อนที่มีปริมาณผลผลิต ๑๑๒.๙๕ ล้านตันข้าวสาร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๔๙ สำหรับปริมาณสต็อกข้าว คาดว่าจะมีปริมาณรวม ๑๔.๓๑ ล้านตันข้าวสาร ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีปริมาณ ๑๔.๖๗ ล้านตันข้าวสาร หรือลดลงร้อยละ ๒.๔๕

๑.๒ สถานการณ์การผลิตภายในประเทศ ความต้องการนำเข้าและการส่งออกแต่ละประเทศ (ข้อมูลจาก สคต. ต่างๆ)

(๑) สถานการณ์การผลิต สามารถสรุปได้ดังนี้

• **มาเลเซีย** FAO คาดการณ์ผลผลิตข้าวของมาเลเซียในปี ๒๕๖๒ จะมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์ค่าเฉลี่ยหรืออยู่ที่ ๒.๘ ล้านตัน เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกข้าวไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากปี ๒๕๖๑ และผลผลิตข้าวจะอยู่ในระดับปกติ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ รัฐบาลมาเลเซียได้จัดสรรงบประมาณ ๑๕๐ ล้านริงกิต เพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวซึ่งเป็นผลผลิตขึ้นชื่อของลันกาวิและจะทำให้เกษตรกรกว่า ๑,๒๐๐ รายได้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยได้รับจัดสรรงบประมาณ ๓๐ ล้านริงกิต การอุดหนุนการปลูกข้าวบนพื้นที่สูง (hill rice) และข้าว “huma” (ข้าวแดงและข้าวดำที่ปลูกในรัฐซาราวัก) สำหรับการปลูกข้าวทั่วไป กระทรวงการคลังได้จัดสรรเงินงบประมาณเพิ่มขึ้นจาก ๗๙๖ ล้านริงกิตในปี ๒๕๖๒ เป็น ๘๕๕ ล้านริงกิตในปี ๒๕๖๓ ภายใต้โครงการ Skim Baja Padi Kerajaan Persekutuan (SBPKP) หรือโครงการปลูกข้าวของประเทศซึ่งให้การสนับสนุน และ Skim Insentif Pengeluaran Padi (SIPP) หรือโครงการสร้างแรงจูงใจในการปลูกข้าว นอกจากนี้ รัฐบาลยังจัดสรรเงินอีก ๔๓ ล้านริงกิตในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืชเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณภาพ

• **อินโดนีเซีย** ในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่เก็บเกี่ยวข้าว ๑๐.๖๖ ล้านเฮกตาร์ มีผลผลิตข้าวเปลือกแห้ง ๕๔.๕๙ ล้านตัน (ส่วนใหญ่ผลผลิตมาจากเกาะชวา) คิดเป็นปริมาณข้าวสาร ๓๑.๒๙ ล้านตัน สำหรับการบริโภคภายในประเทศมีความต้องการ ๒.๕ ล้านตันต่อเดือน

• **ฟิลิปปินส์** ในปี ๒๕๖๓/๖๔ คาดว่าจะมีพื้นที่เพาะปลูกข้าว ๔.๕๕ ล้านเฮกเตอร์ ผลผลิตข้าวประมาณ ๑๑.๗๐ ล้านตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๒/๖๓ ที่มีปริมาณผลผลิต ๑๑.๙๑ ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ ๑.๙๒ และคาดว่าจะมีการบริโภคข้าวภายในประเทศ ๑๔.๔๐ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๒/๖๓ ที่มีปริมาณการบริโภค ๑๔.๓๐ ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้น ๐.๖๙ ทั้งนี้ ฟิลิปปินส์มีการบริโภคข้าวประมาณ ๓๖,๐๐๐ ตันต่อวัน

• **เมียนมา** มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวประมาณ ๔๔.๓๘ ล้านไร่ คาดการณ์ผลผลิตข้าวในปี ๒๕๖๑/๖๒ จะมีปริมาณ ๑๓.๔๐ ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๐/๖๑ ซึ่งมีผลผลิต ๑๓.๒๐ ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔ เนื่องจากราคาข้าวที่ปรับตัวสูงขึ้นจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวมากขึ้น รวมทั้งปัจจัยการใช้เมล็ดพันธุ์และเครื่องจักรกลการเกษตรที่มีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งนี้ปริมาณการผลิตข้าวของเมียนมามีมากเกินไปพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ โดยมีอุปทานส่วนเกินสำหรับการส่งออกด้วย ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าข้าวจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามอาจมีการนำเข้าข้าวชนิดพิเศษที่เมียนมาไม่สามารถปลูกได้เป็นบางกรณี

● **กัมพูชา** มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ ของพื้นที่ทั้งหมดสำหรับทำเกษตรกรรมทั้งหมด หรือกว่า ๓ ล้านเฮกตาร์ ครอบคลุมพื้นที่ใน ๒๕ จังหวัด โดยพื้นที่เพาะปลูกสำคัญ ได้แก่ จังหวัดไพรแวง ตาแก้ว และพระตะบอง

● **เวียดนาม** ในช่วงมกราคม – พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ปริมาณผลผลิตข้าวของเวียดนาม มีปริมาณรวม ๔๒.๘ ล้านตัน ทั้งนี้ พื้นที่เพาะปลูกข้าว ในช่วงฤดูหนาว ๒๕๖๒ – ฤดูใบไม้ผลิ ๒๕๖๓ (พ.ย.๖๒ - ก.พ. ๖๓) รวม ๓ ล้านเฮกตาร์ ลดลงร้อยละ ๓.๒ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของช่วงปี ๒๕๖๑/๖๒ โดยผลผลิตอยู่ที่ ๑๙.๙ ล้านตัน ลดลง ๕๙๓.๕ พันตัน ผลผลิตต่อเฮกตาร์อยู่ที่ ๖,๖๔๐ กิโลกรัมต่อเฮกตาร์ ลดลง ๙๐ กิโลกรัมต่อเฮกตาร์ สำหรับพื้นที่เพาะปลูกข้าว ในช่วงฤดูหนาว ๒๕๖๓ (มิ.ย. - พ.ย. ๖๓) รวม ๑.๕๑ ล้านเฮกตาร์ ลดลงร้อยละ ๒.๙ สำหรับพื้นที่เพาะปลูกข้าว ในช่วงฤดูร้อน – ฤดูใบไม้ร่วง ๒๕๖๓ (เม.ย. - มิ.ย. ๖๓) รวม ๑.๙๔ ล้านเฮกตาร์ ลดลงร้อยละ ๓.๒ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยมีผลผลิตข้าวอยู่ที่ ๑๐.๘๓ ล้านตัน ลดลง ๑๑๙.๓ พันตัน และผลผลิตต่อเฮกตาร์อยู่ที่ ๕,๕๗๐ กิโลกรัมต่อเฮกตาร์ เพิ่มขึ้น ๙๐ กิโลกรัมต่อเฮกตาร์ และพื้นที่เพาะปลูกข้าว ฤดูใบไม้ร่วง – ฤดูหนาว ๒๕๖๓ (ก.ค. - ต.ค. ๖๓) ในภูมิภาคสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง รวม ๐.๓๖ ล้านเฮกตาร์ ลดลงร้อยละ ๓.๒ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา

● **สปป.ลาว** กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ เปิดเผยข้อมูลว่า การปลูกข้าวของ สปป.ลาว ปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ทั้งหมด ๙๔๗,๙๙๕ เฮกตาร์ ผลผลิตรวมทั้งหมด ๓,๒๗๙,๑๑๐ ตัน โดยแยกออกเป็นข้าวนาปรังจำนวน ๗๔,๑๘๕ เฮกตาร์ ผลผลิตรวม ๓๖๑,๙๖๕ ตัน ข้าวนาปี จำนวน ๗๘๐,๒๕๕ เฮกตาร์ ผลผลิตรวม ๒,๗๓๒,๔๕๐ ตัน และข้าวไร่ จำนวน ๙๓,๕๕๕ เฮกตาร์ ผลผลิตรวม ๑๘๔,๖๙๕ ตัน รายละเอียดดังนี้

● **สิงคโปร์** ไม่มีการผลิตข้าว โดยพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรมในสิงคโปร์มีเพียงร้อยละ ๓ ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ซึ่งการเพาะปลูกจะเป็นสินค้าประเภทผักเพียงอย่างเดียว และมีการเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงปลา ไก่ไข่ กุ้ง และปู เท่านั้น สินค้าอาหารมากกว่าร้อยละ ๙๐ จึงยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะข้าวซึ่งเป็นหนึ่งในอาหารหลักของชาวสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์ได้มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยข้าว Temasek Life Sciences Laboratory (TLL) เพื่อการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ข้าว โดยมีการศึกษาและพัฒนาข้าวกล้องสายพันธุ์หอมมะลิ เป็นพันธุ์แรกของสิงคโปร์โดยใช้ชื่อว่า "Temasek Rice" ซึ่งใช้เวลาในการพัฒนาและทดลองมากกว่า ๘ ปี ที่ประเทศอินโดนีเซีย มีคุณสมบัติทางกายภาพที่ดี เช่น ทนแล้ง ทนน้ำท่วม ทนต่อโรคศัตรูพืช ลำต้นเตี้ยแข็งแรง ทนต่อกระแสมรสแรงได้ดีไม่ล้มง่าย รวมทั้งให้ผลผลิตสูงเฉลี่ยไร่ละ ๑ ตัน ซึ่งมากกว่าข้าวโดยทั่วไปถึง ๔ เท่า

(๒) ตารางประมาณการผลิตข้าวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน (ข้อมูลจาก USDA)

	๒๕๖๑/๖๒	๒๕๖๒/๖๓	๒๕๖๓/๖๔	▲% ๖๒/๖๓ - ๖๓/๖๔
อินโดนีเซีย	๓๔.๒๐	๓๔.๐๐	๓๔.๙๐	๒.๖๔
เวียดนาม	๒๗.๓๔	๒๗.๑๕	๒๗.๐๐	-๐.๕๕
ไทย	๒๐.๓๔	๑๗.๖๖	๑๘.๖๐	๕.๓๒
เมียนมา	๑๓.๒๐	๑๒.๗๐	๑๒.๙๐	๑.๕๗
ฟิลิปปินส์	๑๑.๗๓	๑๑.๙๓	๑๑.๗๐	-๑.๙๒
กัมพูชา	๕.๗๔	๕.๗๔	๕.๗๑	-๐.๕๒

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐฯ (USDA) เดือนธันวาคม ๒๕๖๓/ไม่มีข้อมูลสำหรับประเทศบรูไนและ สิงคโปร์ (ไม่ผลิตข้าว) และไม่ปรากฏข้อมูลสำหรับ สปป.ลาว และมาเลเซีย

(๓) สถานการณ์นำเข้าข้าวกลุ่มประเทศอาเซียนที่นำเข้าเป็นหลัก ได้แก่

	การนำเข้า	แหล่งนำเข้าสำคัญ
สิงคโปร์	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค.- พ.ย.) นำเข้าข้าวปริมาณ ๓๖๕,๐๓๕ ตัน มูลค่า ๒๗๖.๐๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒๕.๑๔ และ ๒๗.๙๘ ตามลำดับ โดยไทยมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๐ รองลงมาได้แก่ อินเดีย (ร้อยละ ๒๘.๕๙) และเวียดนาม (ร้อยละ ๒๓.๗๕)	ไทย อินเดีย และเวียดนาม
มาเลเซีย	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค. - ก.ย.) นำเข้าข้าวปริมาณ ๙๗๗,๙๗๐ ตัน มูลค่า ๔๖๗.๕๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒๙.๘๖ และร้อยละ ๓๖.๑๔ ตามลำดับ โดยเวียดนามมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๑ รองลงมาได้แก่ อินเดีย (ร้อยละ ๑๘.๘๓) และปากีสถาน (ร้อยละ ๑๒.๔๐)	เวียดนาม อินเดีย และปากีสถาน
อินโดนีเซีย	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค. - ต.ค.) นำเข้าข้าวปริมาณ ๒๖๑,๘๕๖ ตัน มูลค่า ๑๔๙.๑๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยปริมาณลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๑๑.๑๓ แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒๑.๐๓ ตามลำดับ โดยเวียดนามมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖๓ รองลงมาได้แก่ ไทย (ร้อยละ ๒๕.๑๔) และปากีสถาน (ร้อยละ ๒๔.๔๒)	เวียดนาม ไทย และปากีสถาน
ฟิลิปปินส์	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค. - ต.ค.) นำเข้าข้าวปริมาณ ๑,๘๙๒,๓๕๘ ตัน มูลค่า ๗๔๓.๗๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยปริมาณและมูลค่าลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒๘.๕๐ และ ๑๘.๒๕ ตามลำดับ โดยเวียดนามมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๖๒ รองลงมาได้แก่ เมียนมา (ร้อยละ ๗.๕๕) และไทย (ร้อยละ ๓.๒๔)	เวียดนาม เมียนมา และ ไทย
สปป.ลาว	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค.- ต.ค.) สปป.ลาว นำเข้าข้าวมูลค่ารวม ๔๓.๑๙ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนำเข้าจากเวียดนามมากเป็นอันดับ ๑ มูลค่า ๒๘.๙๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐๑ รองลงมาได้แก่ ไทย มูลค่า ๘.๘๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๕ และสหรัฐฯ มูลค่า ๕.๓๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๒	เวียดนาม ไทย และสหรัฐฯ

ที่มา: Global Trade Atlas และข้อมูลจาก สคต.

(๔) สถานการณ์ส่งออกข้าวกลุ่มประเทศหลักในอาเซียนที่มีการส่งออกข้าว ได้แก่

ประเทศ	การส่งออก	ตลาดส่งออกสำคัญ
เวียดนาม	ปี ๒๕๖๓ (ม.ค. - พ.ย.) ส่งออกข้าวปริมาณ ๕.๘๗ ล้านตัน มูลค่า ๒.๕๘ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยปริมาณลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒.๙ แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๗ โดยฟิลิปปินส์เป็นตลาดส่งออกอันดับ ๑ ปริมาณ ๑.๙๔ ล้านตัน รองลงมาได้แก่ จีน ๗.๕๒ แสนตัน และมาเลเซีย ๕.๓๘ แสนตัน	ฟิลิปปินส์ จีน มาเลเซีย กานา และโกตดิวัวร์
เมียนมา	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค.- ก.ย.) ส่งออกข้าวมูลค่า ๘๙๐.๓๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๒๙ จากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยตลาดส่งออกสำคัญได้แก่ จีน (ร้อยละ ๑๙.๐๕) เบลเยียม (ร้อยละ ๗.๘๙) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ ๔.๖๙)	จีน เบลเยียม และฟิลิปปินส์

ประเทศ	การส่งออก	ตลาดส่งออกสำคัญ
ไทย	ปี ๒๕๖๓ (ม.ค.- ต.ค.) ส่งออกข้าวปริมาณรวม ๔.๔๙ ล้านตัน มูลค่าส่งออก ๒,๙๔๕.๓๑ ล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยปริมาณและมูลค่าลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๓๑.๓๗ และ ๑๖.๖๔ ตามลำดับ โดยไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ ๒ ของโลก รองจากอินเดีย	สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ แองโกลา เบนิน และ ญี่ปุ่น
กัมพูชา	ในปี ๒๕๖๓ (ม.ค.- พ.ย.) ส่งออกข้าวไปยัง ๖๓ ประเทศทั่วโลก รวม ๖๐๑,๔๐๕ ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖.๙ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยส่งออกไปจีนมากเป็นอันดับ ๑ ปริมาณ ๒๓๔,๙๔๐ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๙ รองลงมาได้แก่ สหภาพยุโรป ปริมาณ ๑๘๘,๔๓๖ ตัน (ร้อยละ ๓๑.๓๕) และอาเซียนปริมาณ ๗๘,๒๐๘ ตัน (ร้อยละ ๑๓.๐๑) โดยส่วนใหญ่เป็นการส่งออกข้าวหอมปริมาณ ๔๘๑,๑๒๓ ตัน และข้าวขาวปริมาณ ๑๑๓,๗๐๓ ตัน	จีน สหภาพยุโรป และ อาเซียน

ที่มา: Global Trade Atlas และข้อมูลจาก สคต. ต่างๆ

๑.๒ ตลาดและแนวโน้มการบริโภค

หน่วย: ล้านตันข้าวสาร

	๒๕๖๐/๖๑	๒๕๖๑/๖๒	๒๕๖๒/๖๓	๒๕๖๓/๖๔	▲% ๖๒/๖๓ - ๖๓/๖๔
บริโภค	๑๐๒.๓๒	๑๐๒.๙๘	๑๐๒.๙๗	๑๐๓.๑๒	๐.๑๔

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐฯ (USDA) เดือนธันวาคม ๒๕๖๓

• ในปี ๒๕๖๐/๖๑ - ๒๕๖๒/๖๓ อาเซียนมีการบริโภคข้าวภายในภูมิภาคเฉลี่ย ๑๐๒.๗๕ ล้านตันต่อปี สำหรับในปี ๒๕๖๓/๖๔ คาดว่าอาเซียนจะมีการบริโภคข้าวปริมาณ ๑๐๓.๑๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีปริมาณ ๑๐๒.๙๗ ล้านตันหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๑๔ เนื่องจากแนวโน้มการขยายตัวของจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น

• ข้าวถือเป็นอาหารหลักสำคัญของประชากรในภูมิภาคอาเซียนที่มีการบริโภคในลักษณะทั้งอาหารหลักที่เป็นอาหารคาวและอาหารว่างจำพวกขนมต่างๆ โดยทุกประเทศในอาเซียนมีการปลูกข้าวเป็นอุตสาหกรรม การเกษตรหลัก (ยกเว้นสิงคโปร์ที่มีพื้นที่เพาะปลูกและรัฐบาลควบคุมพื้นที่ทำการเกษตรเพียงร้อยละ ๓ ของพื้นที่ทั้งหมดเพื่อเพาะปลูกผัก ผลไม้ ดอกไม้ เลี้ยงสัตว์ แต่ไม่มีการเพาะปลูกข้าว) สำหรับประเทศที่สามารถปลูกข้าวได้มากแต่ผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ยังจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ อีกทั้งประชากรในประเทศเหล่านี้มีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งจากการขยายตัวของประชากรในประเทศ รวมถึงแรงงานต่างถิ่น ส่งผลให้แนวโน้มการนำเข้าข้าวจะมากเพิ่มขึ้นในอนาคต

• นอกจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการที่ทำให้มูลค่าการนำเข้าข้าวโดยเฉพาะตลาดพรีเมียมจะเพิ่มขึ้นในอนาคต คือรายได้ต่อหัวของประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ภาวะความเป็นเมือง รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจต่อสุขภาพมากขึ้น ซึ่งทำให้การเจาะตลาดข้าวคุณภาพดีของไทย เช่น ข้าวหอมมะลิไทย ข้าวอินทรีย์ รวมถึงข้าวสีและข้าวเพื่อสุขภาพชนิดอื่น ๆ อาทิ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมนิล ข้าวหอมมะลิแดง สามารถทำการตลาดได้ง่ายขึ้น

- ในส่วนของประเทศคู่แข่งผู้ผลิตข้าว เช่น กัมพูชา ลาว เวียดนาม และเมียนมา มีแนวโน้มการส่งออกข้าวเพิ่มมากขึ้นและมีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศค่อนข้างน้อย แม้ว่าจะมีความต้องการข้าวพรีเมียมจากต่างประเทศในกลุ่มผู้มีรายได้สูงหรือกลุ่ม Expat อยู่บ้าง

๒. โอกาส อุปสรรค และความท้าทาย

โอกาส	อุปสรรค/ความท้าทาย
คุณภาพและรสชาติของข้าวไทยเป็นที่ยอมรับในตลาดอาเซียน	ราคาข้าวไทยสูงกว่าราคาข้าวที่มาจากตลาดอื่น เช่น เวียดนาม
ไทยเป็นเจ้าตลาดของข้าวในอาเซียนมาอย่างยาวนาน	การแข่งขันในตลาดข้าวอาจมีความรุนแรงมากขึ้น
ร้านอาหารไทยในอาเซียนมีจำนวนเพิ่มขึ้น	มีการใช้ชื่อของข้าวไทยในการจำหน่ายข้าวประเภทอื่น ๆ
ผู้บริโภคมีรายได้สูงขึ้นและมีความพิถีพิถันในการเลือกซื้อข้าว	กฎระเบียบในบางประเทศค่อนข้างเข้มงวด โดยเฉพาะประเทศที่สามารถปลูกข้าวได้
ผู้บริโภคเลือกซื้อข้าวที่ดีต่อสุขภาพมากขึ้น	หลายประเทศในอาเซียนเริ่มมีนโยบายพึ่งพาตนเองในเรื่องอาหาร เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย
บางประเทศมีการนำเข้าข้าวเพื่อไปใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร	ค่าเงินบาทแข็งค่าต่อเนื่อง เมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น ทำให้ผู้ซื้อต้องซื้อข้าวในราคาที่สูงขึ้น

๓. กลยุทธ์เจาะตลาดและแผนงานผลิตภัณฑ์

๓.๑ จัดกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรม In-store promotion ทั้ง Online และ Offline ร่วมกับห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต/โมเดิร์นเทรด/ร้านค้าต่างๆ หรือกิจกรรมงานแสดงสินค้า Thailand Week และ Top Thai Brand รวมถึงการเจาะตลาดเมืองรองที่มีศักยภาพและข้าวไทยยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

๓.๒ เน้นการประชาสัมพันธ์ข้าวไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้นและสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพข้าวไทย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ข้าวไทยชนิดอื่นๆ ที่นอกเหนือจากข้าวหอมมะลิไทยและมีราคาต่ำกว่า เช่น ข้าวขาว ข้าวหอมไทย เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสและเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคหันมาซื้อข้าวไทยมากขึ้น

๓.๓ ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมโฆษณา/ประชาสัมพันธ์/รณรงค์บริโภคข้าวไทย เพื่อให้ข้าวไทยเป็นที่รู้จักมากขึ้น

๓.๔ ประชาสัมพันธ์ข้าวไทยร่วมกับร้านอาหารไทยที่ได้รับตรา Thai Select และส่งเสริมให้ร้านอาหารไทยใช้ข้าวไทยสในการเสิร์ฟลูกค้าและข้าวไทยเป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหารไทยเมนูต่างๆ

๓.๕ ขยายช่องทางการประชาสัมพันธ์ในช่องทางออนไลน์และโซเชียลมีเดียต่าง ๆ รวมถึง Youtuber และรายการโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมในท้องถิ่น

๓.๖ ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากข้าวไทยต่างๆ ทั้งประเภทอาหาร (Food) และไม่ใช่อาหาร (Non-Food) เช่น ขนมขบเคี้ยว เส้นก๋วยเตี๋ยว น้ำมันรำข้าว น้ำมันข้าว เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว และเวชภัณฑ์ เป็นต้น ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวไทยและช่วยเพิ่มโอกาสช่องทางการจำหน่าย

๓.๗ ร่วมมือกับกรมการค้าต่างประเทศในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้าวไทยและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการนำเข้าข้าวในประเทศผู้นำเข้าข้าวสำคัญ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เพื่อให้มีการเจรจาซื้อข้าวจากไทย เมื่อมีความต้องการข้าวในประเทศ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือด้านการค้าข้าว/การส่งออกข้าวกับประเทศผู้ผลิตข้าวสำคัญ เช่น เวียดนาม กัมพูชา เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและไม่ตัดราคาขายระหว่างกัน

๔. ข้อเสนอแนะ/ประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง (อาทิ GSP FTAs การเมือง การเลือกตั้ง ภัยพิบัติ ฯลฯ)

๔.๑ ไทยจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภาพในการผลิตข้าวในประเทศ โดยการพัฒนากระบวนการชลประทาน โครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการเพาะปลูกข้าว เพื่อให้มีต้นทุนต่ำลงและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคได้ รวมทั้งการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน โดยเฉพาะพันธุ์ข้าวขาวพื้นนุ่มที่เป็นที่นิยมในตลาดฟิลิปปินส์และมาเลเซียเพิ่มมากขึ้น

๔.๒ การนำเข้าข้าวในสิงคโปร์ถูกควบคุมโดยกฎหมาย Price Control (Rice) ๑๙๙๐ และ Price Control Act (Chapter ๒๔๔) ซึ่งออกโดย Ministry of Trade and Industry โดยผู้นำเข้าข้าวในสิงคโปร์จะต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในสิงคโปร์เท่านั้น และผู้นำเข้าจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องการเก็บสต็อกข้าวในสิงคโปร์ Rice Stockpile Scheme (RSS) ภายใต้กฎหมาย Price Control (Rice) ๑๙๙๐

๔.๓ ปัจจุบันรัฐบาลมาเลเซียให้สิทธิแก่ BERNAS เป็นผู้นำเข้าข้าวจากต่างประเทศแต่เพียงผู้เดียวและการนำเข้าข้าวต้องดำเนินการผ่านทางเรือเท่านั้น โดยกำหนดจุดนำเข้าทางเรือ ๑๑ แห่ง

๔.๔ อินโดนีเซียกำหนดระเบียบกระทรวงการค้า ให้การนำเข้าข้าวขาวเพื่อการทั่วไป ดำเนินการโดย BULOG หรือ National Logistic Supply Organization ของอินโดนีเซียเท่านั้น ภายหลังจากได้รับคำรับรองการนำเข้า (Import Recommendation) จากกระทรวงประสานงานด้านเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย ส่วนข้าวหักเพื่อนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร สามารถนำเข้าโดยผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้นำเข้าประเภท API-P (เป็นการนำเข้าเพื่อผลิตสินค้า) เท่านั้น

๔.๕ ฟิลิปปินส์ได้บังคับใช้กฎหมายเปิดเสรีนำเข้าข้าว Rice Tariffication Bill Rice แทนนโยบายการจำกัดการนำเข้าข้าวเชิงปริมาณ (Quantitative Restrictions – QR) ทั้งนี้ คาดว่ากฎหมายดังกล่าวจะช่วยให้อัตราเงินเพื่อลดต่ำลง โดยได้กำหนดให้ข้าวที่นำเข้าจากกลุ่มประเทศในอาเซียน ต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ ๓๕ ส่วนข้าวที่นำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ต้องเสียภาษีร้อยละ ๕๐

๔.๖ รัฐบาลเมียนมาได้ออกประกาศอนุญาตให้ต่างชาติสามารถดำเนินธุรกิจส่งออกสินค้าข้าวและสินค้าโภคภัณฑ์ได้ เพื่อกระตุ้นภาคการส่งออกและการผลิตสินค้าดังกล่าว ดังนั้น เมียนมาอาจก้าวขึ้นมาเป็นคู่แข่งสำคัญของไทยในการส่งออกสินค้าข้าว เนื่องจากเป็นสินค้าเป้าหมายที่รัฐบาลเมียนมาให้การส่งเสริมอย่างเต็มที่ นอกจากนี้เมียนมาเริ่มหันมามุ่งเน้นการพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีความหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบันเมียนมาไม่อนุญาตให้นำเข้าข้าวจากต่างประเทศได้เป็นการทั่วไป โดยหากจะประสงค์จะนำเข้าข้าวต้องมีการขออนุญาตเป็นรายกรณี โดยกระทรวงพาณิชย์เมียนมาจะขอความเห็นไปยัง Myanmar Rice Federation ซึ่งโดยทั่วไปจะไม่เห็นชอบให้มีการนำเข้าในเชิงพาณิชย์เพื่อทำการค้า แต่จะอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะข้าวชนิดพิเศษที่เมียนมาไม่สามารถปลูกได้ เช่น ข้าวญี่ปุ่น ข้าวกล้อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ หรือนำเข้าเพื่อใช้เป็นรายกรณี เช่น ข้าวสำหรับใช้ในร้านอาหารต่างประเทศ

๔.๗ ประเทศผู้ผลิตข้าวสำคัญในภูมิภาค เช่น เวียดนามและกัมพูชา มีแนวโน้มในการส่งเสริมการตลาดข้าวและการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น โดยข้าวไทยมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้กับประเทศคู่แข่งดังกล่าวมากขึ้นในอนาคต

๔.๘ ภายหลังจากความตกลงเขตการค้าเสรี เวียดนาม – สหภาพยุโรป หรือ EVFTA มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ จะทำให้เวียดนามมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวไปยังตลาดสหภาพยุโรปมากขึ้น และภายใต้ความตกลงดังกล่าว สหภาพยุโรปให้โควตาภาษีการส่งออกข้าวในอัตราร้อยละ ๐ แก่ข้าวเวียดนามสำหรับข้าวขาว ปริมาณ ๓๐,๐๐๐ ตัน ข้าวเปลือก ปริมาณ ๒๐,๐๐๐ ตัน (เทียบเท่าข้าวสาร ๑๓,๘๐๐ ตัน) และข้าวหอม (fragrant rice) ปริมาณ ๓๐,๐๐๐ ตัน สำหรับข้าวหัก (Broken Rice) อัตราร้อยละ ๕๐ ทั้งนี้ ที่ความตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ และทยอยลดลงภายใน ๕ ปี ซึ่งจะทำให้ไทยมีความเสี่ยงที่สูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวในสหภาพยุโรปบางส่วนให้แก่เวียดนาม

๕. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-๑๙ และสถานการณ์เคลื่อนไหวสำคัญอื่นๆ

- **เมียนมา** รัฐบาลเมียนมามีมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-๑๙ อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ การค้าชายแดนไทย-เมียนมา สามารถขนส่งสินค้าผ่านทางจุดผ่านแดนถาวร ได้แก่ จ.ตาก จ.เชียงราย จ.ระนอง โดย จ.กาญจนบุรี มีประกาศระงับการเข้า-ออกชั่วคราว วันที่ ๒๓ ธ.ค. ๖๓ -๔ ม.ค. ๖๔ ทั้งนี้ หลายจังหวัดของไทยต้องออกมาตรการเข้มงวดและจำกัดการเข้า - ออกของรถขนส่งสินค้าอีกครั้ง

- **สิงคโปร์** ภายใต้สถานการณ์ COVID-๑๙ รัฐบาลสิงคโปร์ประกาศเปิดประเทศระยะที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ เนื่องจากสิงคโปร์สามารถควบคุมการแพร่ระบาดฯ ได้เป็นอย่างดี และไม่พบจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศแล้ว ทั้งนี้ มาตรการผ่อนปรนระยะที่ ๓ จะอนุญาตให้ประชากรชาวสิงคโปร์สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลคริสต์มาสและปีใหม่ เช่น การอนุญาตเพิ่มจำนวนคนสำหรับการพบปะสังสรรค์และไปเยี่ยมญาติ การอนุญาตให้ห้างสรรพสินค้า สถานที่ทางศาสนา การแสดงสดกลางแจ้ง เพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป และการอนุญาตให้ผู้ให้บริการสถานที่ท่องเที่ยวสามารถยื่นขอเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานจาก ๕๐% เป็นสูงสุด ๖๕%

- **เวียดนาม** กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าเวียดนาม รายงานราคาส่งออกข้าวเฉลี่ยของเวียดนามในเดือน พฤศจิกายน 2563 อยู่ที่ 534 เหรียญสหรัฐฯ ต่อดัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.0 เมื่อเทียบกับราคาเฉลี่ยในเดือน พฤศจิกายน 2562 สำหรับในช่วงเดือนมกราคม - พฤศจิกายน 2563 ราคาส่งออกข้าวเฉลี่ยของเวียดนามอยู่ที่ 496 เหรียญสหรัฐฯ ต่อดัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.0 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของราคาเฉลี่ยดังกล่าวเป็นผลมาจากความต้องการซื้อข้าวเพื่อเก็บรักษาสต็อกในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 นอกจากนี้ พบว่าการส่งออกข้าวหอมของเวียดนามก็พบว่ามีราคาเพิ่มสูงขึ้น เช่น บริษัท Trung An ซึ่งเป็นบริษัทส่งออกข้าวหอมรายใหญ่ของเวียดนาม ส่งออกข้าวหอมไปยังสหภาพยุโรปในราคาอยู่ประมาณ 970-980 เหรียญสหรัฐฯ ต่อดัน และส่งออกไปยังมาเลเซียในราคาประมาณ 700 เหรียญสหรัฐฯ ต่อดัน

- **อินโดนีเซีย** รัฐบาลไทยและรัฐบาลอินโดนีเซียได้หารือเรื่องการจัดทำ MOU สินค้าข้าวระหว่าง ไทย-อินโดนีเซีย ฉบับใหม่ระยะเวลา ๔ ปี ระหว่างปี ๒๕๖๓-๒๕๖๗ (ฉบับเดิมมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๕๕๕-๒๕๕๙) โดยกระทรวงการค้าอินโดนีเซียจะจัดสร้าง MOU ว่าด้วยการค้าข้าวฉบับ zero-draft ให้กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์พิจารณา ซึ่งกรมการค้าต่างประเทศพิจารณาแล้วไม่ขัดข้องกับร่าง MOU ฉบับดังกล่าว เนื่องจากเนื้อหาสาระสำคัญเหมือนกับ MOU ฉบับเดิม โดยทั้งสองฝ่ายจะซื้อขายข้าวขาว ๑๕%-๒๕% ปริมาณไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตันต่อปี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การผลิตของทั้งสองประเทศและระดับราคาในตลาดโลก ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายจะได้มีการลงนามใน MOU ฉบับดังกล่าวตามขั้นตอนต่อไป

- **ฟิลิปปินส์**

- กระทรวงเกษตรฟิลิปปินส์ตั้งเป้าเพิ่มผลผลิตข้าวปี ๒๕๖๔ ให้ได้ร้อยละ ๙๕ ของความต้องการใช้ในประเทศ เพื่อให้เข้าใกล้การบรรลุเป้าหมายนโยบายพึ่งพาตนเองในการผลิตข้าว (Rice Self-sufficiency) ทั้งนี้ ในปี ๒๕๖๓ กระทรวงเกษตรก็ได้ตั้งเป้าเพิ่มผลผลิตข้าวไว้ที่ร้อยละ ๙๓ หรือประมาณ ๒๐.๓๔ ล้านตันข้าวเปลือก แต่ด้วยผลกระทบจากภัยพิบัติพายุไต้ฝุ่น ทำให้ต้องลดเป้าลงเหลือร้อยละ ๙๐ อย่างไรก็ตาม ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ พบว่าการเพาะปลูกข้าวของฟิลิปปินส์ยังคงดำเนินไปได้ด้วยดี โดยในช่วง ๓ ไตรมาสแรกของปีนี้ ผลผลิตข้าวมีปริมาณ ๑๑.๙ ล้านตันข้าวเปลือก สูงกว่าที่คาดการณ์ไว้ และคาดว่าผลผลิตข้าวในไตรมาสสุดท้ายจะมีปริมาณสูงถึง ๗.๔๒ ล้านตันข้าวเปลือก ซึ่งจะทำให้ผลผลิตรวมของปีนี้อยู่ที่ ๑๙.๓๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๗ จากปี ๒๕๖๒ ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรคาดว่าในช่วง ๒ ไตรมาสแรกของปี ๒๕๖๔ ผลผลิตข้าวจะสามารถ

แต่ละระดับ ๙.๐๒ ล้านตัน จากพื้นที่เพาะปลูกรวม ๑.๑๔๙ ล้านเฮกตาร์ทั่วประเทศ สำหรับผลผลิตทั้งปี ๒๕๖๔ คาดการณ์เบื้องต้นว่าจะมีผลผลิตรวม ๒๐.๔๘ ล้านตันข้าวเปลือก

- เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓ กระทรวงเกษตรออกคำสั่ง Memorandum Circular No. ๔๓ ขยายระยะเวลาอายุการใช้ใบอนุญาตสุขอนามัยในการนำเข้าข้าว (Sanitary and phytosanitary import clearance :SPSIC) จากเดิมกำหนดให้ต้องนำเข้าข้าวไม่เกิน ๓๕ วัน นับจากวันออกใบอนุญาต SPSIC สำหรับข้าวที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกอาเซียน (ยกเว้นเมียนมา) และไม่เกิน ๖๕ วัน สำหรับข้าวนำเข้าจากเมียนมาและประเทศอื่นๆ เป็นให้นำเข้าข้าวไม่เกิน ๖๐ วัน นับจากวันออกใบอนุญาต SPSIC สำหรับข้าวที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกอาเซียน (ยกเว้นเมียนมา) และไม่เกิน ๙๐ วัน สำหรับข้าวนำเข้าจากเมียนมาและประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม มาตรการชั่วคราวนี้อิสระแห่งชาติ (FFF) แสดงความไม่เห็นด้วยกับการขยายระยะเวลาดังกล่าว เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อราคาข้าวเปลือกในประเทศ ทั้งนี้ ในช่วงปลายเดือนกันยายน ๒๕๖๓ กระทรวงเกษตร ได้ระงับการออกใบอนุญาต SPSIC ชั่วคราว เพื่อชะลอการนำเข้าข้าวไม่ให้ส่งผลกระทบต่อราคาข้าวเปลือกในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นทั้งคู่แข่งและคู่ค้าของตลาดข้าวไทย และยังเป็นตลาดที่มีศักยภาพ เนื่องจากจำนวนประชากรที่มีมากถึงกว่า ๖๐๐ ล้านคน และผู้บริโภคมีกำลังซื้อสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะข้าวพรีเมียมในตลาดสิงคโปร์ ซึ่งประชากรมีกำลังซื้อสูง หรือในประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งมีกลุ่มผู้มีรายได้สูงโดยข้าวและอาหารไทยถือเป็นอาหารระดับพรีเมียมและสามารถผลักดันการจำหน่ายข้าวในกลุ่มร้านอาหารไทย โรงแรมหรือซูเปอร์มาร์เก็ตระดับพรีเมียมได้ หรืออาจพิจารณาเจาะตลาดข้าวประเภทอื่นๆ นอกจากข้าวหอมมะลิไทย เนื่องจากไทยมีข้าวหลายสายพันธุ์ที่สามารถตอบโจทย์ผู้บริโภคได้อย่างหลากหลาย

อย่างไรก็ดี หลายประเทศในภูมิภาค เช่น เวียดนาม เมียนมา กัมพูชา มีแนวโน้มที่จะปลูกข้าวสำหรับการส่งออกเพิ่มมากขึ้น และอาจเป็นคู่แข่งของไทยในอนาคต ไทยจึงจำเป็นต้องวางตำแหน่งทางการตลาดของข้าวไทย และข้าวหอมมะลิไทยให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ และนำเสนอข้าวคุณภาพดีและข้าวเพื่อสุขภาพชนิดใหม่ๆ รวมทั้งข้าวอินทรีย์ เพื่อเจาะตลาดกลุ่มผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจกับสุขภาพ ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้บริโภคมองเห็นความแตกต่างระหว่างข้าวไทยกับข้าวจากประเทศอื่นๆ การสร้างอัตลักษณ์ของข้าวไทยในตลาดอาเซียน จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยกรมฯ ควรร่วมมือกับกรมการค้าต่างประเทศ ดำเนินการพัฒนาและจัดกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา/
สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์
ธันวาคม ๒๕๖๓